

הלכות פסח סימן תמד

[*] ובמדרגות אלו שאין נוהגין לאכל מצה עשירה, כדלקמן סימן תסב סעיף ד בהג"ה, (ח) נקים סעודה שלישית במיני (ג) פרות או בבשר ודגים, כדלעיל סימן רצא סעיף ה בהג"ה: **ב** [*] "טוב לבכר בערב-שבת (ט) קדם חצות, כדי שלא יבואו לטעות בשאר שנים לבכר אחר חצות (י) (וביום השבת יבטלנו) (טו): **ג** יאין מבטלין לשבת זה (ג) (יא) דיקא ובידעא כזה, ואין עושין בו פת (יב) הענימה בקערה: הגה ואם עבר ובשל ונפאכל דבוק בדנדה (יג) ואי אפשר לקנחו, (יד) יש (ז) להדיתו מעט להעביר החמץ (מהרי"י): **ד** יאחר שאכל בשבת זה סעודת שחרית, (טו) ינצר המפה שאכלו בה ויקנה הקערות באצבעו ויטמנם מן העין עם שאר כלי החמץ. ואם נשאר פת, (טז) יכול לתנו לאינו-יהודי (ה) (יז) על-מנת שלא לצאת בו (יח) לרשות הרבים, (יט) דרך הערמה (כ) ודבר מועט: **ה** "אם (ו) נשאר חמץ אחר שאכלו,

ח טור וספרד בשם רש"י ו מ"ב בשם רב האי וספר פוסקים ח טור בשם רמב"ם ו הראש ח רמב"ם בפרק ג

באר היטב

דבריו, דמאי מהני זה, סוף כל סוף האין הפרש חלה, וד"ק: (3) פרות. ושל"ה בשם החר"ק כתב שרש"י היה עוסק בחורג במקום סעודה ג, וכי מהרי"ל: והנה ראוי לעשותה במקום מבטלת, אף לא ראיתי טהורין (ג) (א) דיקא. וטוב לבשל בכלים חדשים, מהרי"ו: (7) להדיתו. פי' אע"ג דאסור להדית כלים בשבת אם א"צ להם, הקא מפר כ"ד להעביר החמץ: (ה) ע"מ. פורש, שנתן לו סתמא ולא יאמר לו להוציאם לרה"ק, ולדין דלית לן ריהא מפר לצוות לו להוציאם, ולמן לו הרבה בבת אחת, מ"א, ט"ו. כתב מהרי"ו, שאם אין א"י לכבד את הבית וכבד ישראל ע"י שני בנדי. וכתב ב"ח, שהמנהג למן לכלבים ולא לחזירי: (1) נשאר פי' ואין א"י שיקבל ממנו.

שערי תשובה

בע"פ שחל בשבת אין לו תקון זה, יש להפיר בהפסקה למאי דק"ל חול' אוכל ודולף כ"י דלא הוי התפסקה חמץ מדאורייתא, ולכן מפיר מפר להפריש בשבת ולמן לבתו קטן ואלא, ע"ש: [*] **ובמדינת כ"י**, ועין בשו"ת נ"ב סימן כא מה שהקשה ע"ז שאין ראיה מפיסח גופא לע"פ, וע"ש שכתב דער חצות ודאי מפר לאכל מצה עשירה כ"פ, והמורה להקל כל היום אפילו בלא צורך חולה וזמן לא הפסיד אם הוא עכ"פ לצורך קצת, אף בפסח עצמו מחמירין. ע"ש: [*] **טוב לבכר כ"י**, ועין בשו"ת

משנה ברורה

(ח) **ינקים וכו' במיני פרות**. עין לעיל בסימן רצא סעיף ה ד"ש דעות בפוסקים אם צריך לעשותה דוקא בפת או דסגי גס"ן בשאר דברים, ולזה אמר דבשעת הדחק כזה יכול לקמף על המקלין, ועין שם דיותר טוב בבשר ודגים מבפרות. והוא הדין דיכול לקים (6) בתבשיל (בגון גניק"ל י"ד), אף יש נפקא-מנה, דזה אינו מפר רק קדם שעה עשירית, והיא שמקנים בפרות⁽¹⁾ או בבשר ודגים (2) ויכול לקים אפילו אחר שעה עשירית, אף בכל זה יתיר שאיכל רק מעט ולא למלא בנסו, כדי שאיכל מצה לתאבון. ועין באחרונים שכתבו, שטוב גס"ן שיחלק סעודת שחרית של פת לשניים⁽³⁾, דהא יש אומרים דיוצא כזה ד"י סעודה שלישית, וכן כתב בבאור הגר"א דנכון לעשות כן⁽⁴⁾; אף כל זה אם יש לו שהות לכרוף בינתיים ולהפסיק איהו שהות⁽⁵⁾, כדי שלא יהיה בכלל ברכה שאינה צריכה: **ב** (ט) **קדם חצות**. לאו דוקא, ורוצה לומר בתחלת שעה ששית כמו בשאר שנים⁽⁶⁾: (י) **וביום השבת יבטלנו**. וכדלקמן בסעיף ו. (ג) ואינו צריך לבשל בערב-שבת בשעת בעורו, דסוף סוף יהיה צריך לבשל ביום מחר, שבהו חזר וזוהר בפת שמשיר לצורך השבת, ויש לחשש שמא ישאר מהם מעט: **ג** (יא) **דיקא ובידעא כזה**. דבר שדורש לדבק בקלי, פי' יצטרך להדקם אחר האכילה משום אסור חמץ, ואסור פיון שאין צריך להם שוב באותו היום, בבסימן שכב סעיף ו: (יב) **הענימה**. יבש: (יג) **ואי אפשר לקנחו**. דאם אפשר בקנחת לבד אסור להדית שלא לצורך: (יד) **יש להדיתו מעט**. רוצה לומר, רק בכדי שיצטרך החמץ, וכדמסרס: ואף-על-גב שהוא שלא לצורך שבת⁽⁸⁾, שרינו בדיעבד משום אסור חמץ⁽⁹⁾. ומכל מקום אם אפשר להדית על-ידי עפויים, צריך אם אי אפשר בקנחת. כתבו הפוסקים, שטוב שיבטלו (7) בכלים חדשים המוכנים לפסח. ובהיום נהגו בכמה מקומות במדינתנו, שאחר התפלה אוכלים מאכלים קרים של חמץ⁽¹⁰⁾, ואחר חצי היום אוכלים תבשילים חמים שעמדו בתנור ושנתבטלו בכלים של פסח, ויוצאים כזה סעודה שלישית:

שער הציון

(6) דרך-המים וחי'אדם, ובחי'אדם מחר גס"ן בתרעמול"ף⁽¹⁾, ובדרך-המים אסור⁽²⁾. והנה בחי'אדם הביא יכול לקים במצה מבטלת, ועין בגמ' אברהם שכתב דאין נוהגין כן. (ב) באור הגר"א מצד דלדעת הרמב"ם אסור לאכל מצה עשירה וכן מצה מבטלת בערב-פסח אפילו קדם שעה עשירית, ומשמע שם דרעו נוטה לשיטה⁽³⁾: (3) אחרונים: (א) לבוש ועת-שבת ומגן-אברהם וחק-יעקב: (7) ואין לצלות רוחם לחוף כלי-חמץ מבלי-פסח⁽⁴⁾, אם לא שרוצה שלא לשמש בקנדה זו שענה מוחבה עד לאחר פסח נפמ"ג ודה"ח: (5) חק-יעקב ושא"א: (1) מגן-אברהם ואלה רבה וכן משמע באור הגר"א, דלא חק-יעקב: (1) אחרונים: (8) מגן-אברהם ושא"א: (ט) חק-יעקב ומהר"י ושא"א: (7) חק-יעקב וקצתו האלה רבה ודרך-המים, עין שם: (16) הגר"י בסימן תמח אות טז, וכן הוים הפריקרים במשפחות ונב דין זה בצורך עין, עין שם מה שדחה רצית חק-יעקב, וכן הביט-מאיר באברך-הענין סימן קלו השיג על חק-יעקב ודחה ראיתו, והספיק עמו הרב מבט-סופר, ומובא בהגהת חס"ס-סופר:

תרגום: 1 פסקאות מבטלות (ממצה) סחונה. 2 לביבות מטונות (ממצה) סחונה.

הַלְבוֹת פֶּסַח סִימָן תַּמָּר

ביאורים ומוספים

[ביה"ד ד"ה לצור]

דאָוואָר פֿאַר אַין לוי פֿאַרן קאַל, עֵין שֶׁם בִּקְעִיף־קֶטֶן (28) וכו', אוי קִדּוּל שֶׁשֶׁבֶל לִקְרִי⁽²⁹⁾.

(28) שביאר, שאף שבחלת חוץ לארץ רשאי לאכול ולשייר ולהפריש חלה מן המשוייר, מ"מ כאן צריך לבער את החמץ, שוב לא יוכל לאחר השבת לקרוא שם חלה על מה שישיר, ונמצא אוכל טבילים למפרע, ולכן אין לאותה פת תקנה.

(29) ואף אם לא העריב שמשו, כתב במשנ"ב לקמן (סי' תנו ס"ק כא) שמי"מ מותר לו לאכול. והוסיף, שטוב שיאכל את החלה מיד אחר הטבילה לפני שיטיל מים, מחשש שיטיל מים שיש בהם חשש קרי, ויהיה אסור לאוכלה לפני שישוב ויטבול.

[משנ"ב ס"ק כא]

דאָז אָסור בִּהְנֵאָה וְאָסור בִּטְלוּל⁽³⁰⁾ וכו', שִׁינְקָה בִּנְהָר⁽³¹⁾ אוי לְבִית־הַכֶּסֶּא⁽³²⁾.

(30) ולטלטלו ביטלטול מן הצד, כדי לבערו, צידד הגר"ג קרליץ (חוט שני פסח פט"ו ס"ק ה) שאסור. ואין להתיר משום שהטלטול אינו לצורך הדבר עצמו שאסור בטלטול [אלא כדי שלא יעבור עליו באיסור 'בל יראה']. כיון שלמעשה נחשב הדבר לצורך החמץ כדי לבערו מן העולם, והרי זה טלטול לצורך הדבר האסור.

(31) ולהשליכו לפח האשפה שבביתו, כתב הבן איש חי (שנה א פ' צו אות ג) שאסור, אלא ישליכו לרשות הרבים, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ד תשובה ב ד"ה אבל), משום שכל שהחמץ ראוי עדיין לאכילת כלב הרי הוא חייב לבערו, והוסיף, שאף אם השליך לפח האשפה רק פיורורים, הריהם מצטרפים שם לכזית.

ולהשליכו למיכל האשפה שבחצר, בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' נו) לימד זכות שבמקום שאינו נחשב רכוש הדיירים שבחצר אלא העירייה היא הבעלים של המיכל אפשר להקל בזה, וכיון שהוא מטונף קצת אין לחוש שיבוא להוציא את החמץ ולאוכלו. וכן דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה פסח פ"ח ס"ק כד), והוסיף, שאין לחוש בזה משום בעלות העירייה על המיכל, שהרי הרשות נתונה לכל אדם להשתמש בו, והריהו כהפקר, וכן דעת הגר"ש אלישיב (קובץ הליכות והנהגות, מבקשי תורה ח"ו עמ' רל). אכן, כתב בשו"ת מנחת יצחק (שם), שראוי לשים במיכל חומר שיפסול את החמץ מאכילת כלב. וראה מה שכתבנו בזה לקמן (סי' תמה ס"ק יח).

(32) וכשמשליך את החמץ לבית הכסא, כתב לקמן (סי' תמה ס"ק ה) לענין ערב פסח שחל בימות החול, שהריהו כמבוער מן העולם

לגמרי, ולכן לכל הדעות אין צריך בזה לפורר את החמץ לפני כן [ומוכח בדבריו שם שמותר גם לאחר זמן איסור]. וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק כב]

צִרְיָה לְבִטְלָה הֶחֱמִץ בְּדֶרֶךְ וְכו'⁽³³⁾.

(33) ונוסח הביטול בשבת, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ז תשובה טז ד"ה והנה כ"ז) שאף שבחול נכון לומר 'ולאוי הפקר' [והובא במשנ"ב לעיל (סי' תלד ס"ק ח)], בשבת לא יזכיר לשון הפקר אלא יכוין לכך בלבד, לחוש לדעת הראשונים שאסור להפקיר בשבת.

[משנ"ב ס"ק כד]

בְּשִׁעוּשֵׁין סְעוּדָה בְּשִׁעֵת בְּתִיבַת הַתְּנָאִים, גַּם־כֵּן מְקַרִי סְעוּדַת מְצוּהָ⁽³⁴⁾.

(34) וכן כתב לעיל (סי' רמט ס"ק ט) לגבי מי שאירס בערב שבת, וכן לקמן (סי' תטו ס"ק ב) לענין עירוב תחומין לצורך מצוה, וכן הוא בשערי צדק לקמן (סי' תקנא ס"ק כו), אמנם במשנ"ב לעיל (סי' רמט שם) כתב שסעודה שעושים בשידוכין שלנו אינה סעודת מצוה, וכדברי הפמ"ג כאן (משב"ז ס"ק ח).

ובטעם הסוברים שהיא סעודת מצוה, כתב הפסקי תשובה (ח"ב הערה בסוף סי' קצד) בשם השפת אמת, שכיון שאסור לקדש בלא שידוכין הרי זו סעודת מצוה.

[שעה"צ ס"ק יט]

וְעֵין בְּפִרְי־מְגִידִים שֶׁנֶּדְחַק לִשְׁבֹּשֶׁב⁽³⁵⁾.

(35) שסעודת שידוכין נחשבת סעודת מצוה דוקא כששולחים בה סבלנות, אבל אם לא שולחים בה סבלנות אינה נחשבת סעודת מצוה.

[משנ"ב ס"ק כט]

עוֹבֵר עָלֶיהָ בְּכָל רִגְעָה⁽³⁶⁾.

(36) ואף שלענין המוצא חמץ בביתו ביום טוב, כתב לקמן (סי' תמו ס"ק ו) בשם האחרונים שאינו רשאי לשורפו, וכתב המג"א שם (ס"ק ב) שהטעם לכך הוא שכשמשהה חמץ על מנת לבערו אינו עובר איסור, ביאר הדברי יחזקאל (סי' י אות יז) שבתוך ימי הפסח אין מצות 'תשביתו' וכמו כן איסור 'בל יראה' נחשב ניתק לעשה [לשורפו, ונלמד מ'וותר']. ולפיכך אינו עובר איסור בכל רגע ורגע, אבל בערב הפסח חייב כל רגע ורגע במוצא 'תשביתו'. [וראה מה שכתבנו בזה לקמן (סי' תמו ס"ק ו)].

הלכות פסח סימן תמד

יט באר הולכה

ט ב"ת יוסף י משנה
מ"ט ש"ס במשנה

(כא) מבטלו וכופה עליו כלי עד מוצאי יום טוב ומבערו: ו' ט"א על-פי שלא ישאר הקמץ בבית אחר סעודת שחרית, (כב) צריך לבטל הקמץ בדרך שהוא מבטל בשאר שנים: ז' והולך ביום י"ד לדרך מצוה, בגוף (כג) *למול את בנו או לאכל (כד) *סעודת (ו) ארוסין (כה) בבית (ס) חמיר, (כו) ונזכר שיש לו קמץ בביתו, אם יכול לחזור לביתו וילבער ולחזור למצותו (כז) יחזור ויבער, (כח) ואם לאו (ט) (כט) יבטלנו בלבד. כן ואם הנה הולך *להציל מן הנזק וימן הדלקה ומהמפלת ומיד האנס, יבטלנו בלבד, ולא יחזור

באר היטב

וח"י. ועין בחות יאיר סימן ע שהאריך לבאר איזה דבר מקרי סעודת מצוה, ובסוף התשובה כתב: ומה שעושין סעודה אחר כתיבת התנאים שקורין קטס מא"ל, ודאי לא מקרי סעודת מצוה, ע"ש: (ס) חמיר. ל"ד החתן עצמו, אלא דה"ה לאחר שהולך לסעודת מצוה, אחרונים. [וח"י העלה חתן חסד ולא אחר, דהא אפילו בשולחן אצל רבו חתן:] (ט) יבטלנו. ואם הוא אחר זמן הבעור דאי איתו יכול לבטלו, חוזר ומבער, וכטב המ"א: אם הולך להתעסק

באר הלקב

ודעת הפנ"א אברהם לקמן בסימן תקו דאיתו הפת אין לו סנה לאכל, עין שם בסעודת קטן²⁸, והוא הביא בשם תשובת פנים מאירות להקל, עין שם, וכדבריו מצאתי בספר בגד"שע בסימן תקו ובתנאים שם ובחדושי רבי עקיבא איגר, וכלם מסיימים שבמקום הדק: יכול להפריש אפילו בשבת בחלת חוצה לארץ, ונסתלה ימן לכהן קטן פחות מכן ט' שנים או לגדול ששבל לקריו²⁹, ועין שם עוד בגמ' י"ח בסימן מה שכתב עוד בזה, ועין בפרי מגדים שם, ואף שהרבה אחרונים העתיקו דברי הפנ"א אברהם להקלה [עין בא"ר ובח"י ובח"י הגר"ז ודחה וחי"א], מכל מקום יש לסמוך על הגדולים הנ"ל להקל בשאין לו פת דהוא לאכל ושלל בעל עגן שבת וחיובו בפת: * למול את בנו. פשוט הוא דאחר הדין אם הולך למול בן חבירו אם האב אינו יכול בעצמו, שהרי החיוב הוא אז על כל ישראל, וכן ברמב"ם פ"ק ג' לא נזכר כלל הולך למול, אלא לעשות מצוה, עין שם: * סעודת ארוסין. האחרונים מהו, שהרי לעיל בסימן רמט מבאר שאסור לעשות סעודת ארוסין בערב שבת והוא הדין בערב יום טוב, ונדהקו הרבה בזה, ובאמת לא קשה ושאני האב בערב פסח, ולא מבטיח אם הסעודה היתה סמוך לחצות, וכדמשמע לכאורה ממה דאמר 'אם יכול לבער ולחזור למצותו, וזמן הבעור הוא קדם חצות, אם-כן על-פירושך כל הסעודה הוא כלא פת, שהרי חמץ אסור ומצא גס-רן אסור זה, ומירי רק במשנה בעלמא שאינו אסור, ואדברא הרבה חמרא מיגר וכדאימא בגמרא, ואפילו ימא דהסעודה הנה בבית ומשום סעודתו יכרח לבער חמץ קדם חזקן, גס-רן לא קשה, דכיון דעל-פירושך יכרח להפסיק מסעודתו בסוף רביעית בשביל אסור חמץ, אין זה בכלל סעודה גדולה שאסור בערב שבת ויום טוב ומשום שלא יבטל לשבת בשאינו תאב לאכל, וכדאי' ותאב לאכל בערב כיון שמכרח להפסיק בשעה רביעית, ושאני בכל ערב שבת ויום טוב דחישין שתמשך הסעודה זמן רב, ומעין דברינו מבאר בספר חקיקות ומגן אלה. ודע עוד דמטור משמע דסעודה שניה של ארוסין אינה בכלל סעודת ארוסין, רק סעודת סבלנות היא כסעודה של ארוסין, וכן פירש דבריו בבית יוסף, ומהוה כל האחרונים עליו, שהרי סעודה שניה וסעודת סבלנות אחת היא, וכדמבאר בגמ' בפסחים מ"ט, ואני מצאתי בעטור דף ק עמוד ב' להדיא דבריהם הבית יוסף, ונראה שדברי הטור נובע מקט: * להציל מן הנזק. עין משנה ברורה. ונראה דהוא הדין אם אינו נוגע כלל לפסוקי גפס רק הנה ממו, גס-רן סגי בטורל ואם חושש שאדבק ידיו יבטל בעטור יטשף הנזק וכדא' או כדא' שדאל

בשעה חמישית שיכול לבטל, (כג) אבל אי קאי כבר בשעה ששית, על-פירושך יחזור לבער, שהרי אז אינו ברשותו לבטל; ואף-על-גב דעל-ידיהו' יתבטל מצות מילה, עשה ד'משפחתו' חמיר טפי, (מד) שהוא עובר עליה בכל געע³⁶, מה שאין בן במילה ואנף. (כה) אכן אם

שער הציור

(יג) לשון הגר"ז: (יג) ט"ז ומגן אברהם בסימן תמו שצ"ח קטן ג' וחק יעקב שם שצ"ח קטן ט: (יד) פרי מגדים: (טו) פרי מגדים: (טז) מוכח מעלת שבת: (יז) מגן אלה ופשוט, דכן מוכח מלשון המשנה: (יח) פוסקים: (יט) מגן אברהם ואלה רבה וחק יעקב. ומה שהביא בבאר היטב בשם חות יאיר נראה דפליגא על זה, ועין בפרי מגדים שדדק לשיב³⁵, ומכל מקום העקר דפליג אחריו: (כ) עין דרישה ואלה רבה, וכן משמע בחדושי מהר"ם חלאה: (כא) מגן אברהם וחק יעקב: (כב) מוכח מרש"י: (כג) מגן אברהם, וכן איתא בפא"ת פ"ק ש"ס. אולם באילה רבה העתיק דין זה באופן אחר, היינו בין קדם שש לאחר שש, ומשמע מה דכתבך שש שהוא רק מרענן לא אלימא למדחי מצות דאורחא, וכן בחדושי מהר"ם חלאה כתב גס-רן מחלוק בין קדם חצות לאחר חצות, עין שם בפרושו ובפסק הלכה שם בסוף הסוגיא, וצריך עיון לדין: (כד) מגן אברהם. ועין באחרונים שגמגמו בדבריו, שהרי מילה גס-רן חייב בכל עת למול. ולענין דעתי העדן עם הפנ"א אברהם, שבימלה אף שחייבה ביום השמיני, מכל מקום נמנה הוא כל היום אלא שצריך מקדמים, מה שאין כן בשעה ד'משפחתו' הוא מתחיל חפץ לאחר חצות ואם-כן חייבה קודם, ואף דעל-ידיהו' שביעיר ממילא ידחה לבטול המילה על יום אחר, לית לן בה: וגם במילה שלא בזמנה שחייבה בכל רגע ורגע, מכל מקום לא דמי לעשה ד'משפחתו', דלענין חמץ דחביב "אף ביום הראשון" לפיכך מה שאסור להיות חמץ בבית ישראל מחצות היום של ערב פסח עד כלות ד' ימי פסח, ובשבת לא יאמר מצוה זו שוב אי אפשר לממן אותו יום והיו חסרין שלא יוכל להקנות, מה שאין בן במילה סוף סוף ימול אותו ולא חסר אלא מה שהשקה מלקט. ועין באבן-העזר דחולק על מגן אברהם. וכדבריו מגן אברהם מבאר בהדיא בחדושי מהר"ם חלאה, עין שם בפרושו ובפסק הלכה, ומשעם דקדים אסורא דחמץ, וכתבו כמו שבאנו ממחלה: (ס) מגן אברהם והגר"ז וס"א:

הַלְבוֹת פֶּסַח סִימָן תַּמָּה

(ל) אָפְלוּ יֵשׁ (י) שְׁהוּת. לְאִם יָצָא (לא) לְעֶרְךָ (יא) עֲצָמוֹ, (לב) יַחְזוּר מִיָּד. (לג) עַד בִּמָּה הוּא חוֹזֵר, יֵעָר כְּבִיזָה; (יז) פְּחוֹת מִבָּאֵן, מִבְּשָׁלוּ בְּלִבּוֹ וְדִי: ח (לד) יִהְיֶה לוֹ עֶשֶׂה בְּבִיתוֹ (לה) *וְהוּא טוֹרֵד בְּמָקוֹם אַחֵר וְנָרָא שְׁמָא תַּחְמִיץ, מִבְּשָׁלָה בְּלִבּוֹ קֹדֶם שֶׁתַּחְמִיץ; (לו) אָכַל אִם הִתְמַיְצָה, (לז) אֵין הַבְּטוּל מוֹעִיל אִם הוּא אַחֵר זְמַן אֲסוּרוֹ:

ל שם במשנה
ובפרש
מ שם
נ בדיקת
לה רב איתא
יעקב שם

תַּמָּה דִּין בַּעוֹר חֲמִיץ, וְבו ג' סְעִיפִים:

א אִיִּצֵד בַּעוֹר חֲמִיץ, (א) שׁוֹרְפוֹ [*] (ב) או (ג) פוֹרְרוֹ זוֹרְחָ לְרוּחַ (ג) או זוֹרְקוֹ לֵים. (ד) וְאִם הָיָה הַחֲמִיץ נִכְחָמִים

א משנה פסחים כ"א
ובחמדים

בְּאֵר הַיִּטֵּב

בְּמַתְמָצָה אֵינוֹ חוֹזֵר וּמַבְעֵר, וְכִי אֵין הַעוֹזֵר פּוֹסֵק דְּהָ"ה לְכָל דְּבַר־מַצָּה אֵינוֹ חוֹזֵר לְבַעֵר, וְהַשֵּׁם, וְהַתְּכַוֵּן הַתּוֹסֵפוֹת נִפְסָחִים כִּיט ע"ב ד"ה רב אשי (כז) דְּהַמְשָׁקָה חֲמָצוֹ וְנִדְעָה לְבַעֵרוֹ לֹא עֹבֵר עָלָיו בְּכָל יָרָאָה פִּינָן דְּלֹא הִנָּק לַעֲשֶׂה הוּא, ע"ש. וְעַיִן בְּסִפְר אֵלִיָּה וְכָה מִה שֶׁמָּמָה עַל מ"א בְּוֹה, וּבִלְאִ"ה בְּמָקוֹם מַצָּה אִיקְמוּהוּ אֲדָוִינָתָא, אֲחֻרָיוֹם: (י) שְׁהוּת. וְאִפְלוּ לְאַחֵר זְמַן הַבַּעֵר שָׂאִין כּוֹל לְבָשֵׁל וְיֵשׁ שְׁהוּת עֲדוֹן לְהַצִּיל אִפְ"ה לֹא יַחְזוּ, כ"כ הַכ"מ פ"ג מְהִל' חֲמִץ וּמַצָּה, דְּלֹא כְּמ"א שֶׁכָּתַב לְהַפְקָה, ע"ש: (יא) עֲצָמוֹ. אִפְלוּ אָכַל רַבּוֹ לְלַמֵּד מִקְרֵי דְּבַר הַרְשוּת לְגַבִּי מַצּוֹת בַּעוֹר,

עַיִן מ"א וְח"י: (יז) פְּחוֹת. וְאִם הוּא פְּחוֹת מִבְּנִית, אִפְלוּ הוּא לְאַחֵר זְמַן אֲסוּרוֹ דְּלֹא מְצִי לְבָשֵׁל אִפְ"ה א"צ לְחוֹז, מ"א וְח"י: (ח) פוֹרְרוֹ. וְאִם מְשַׁלְכֵו לְבִית־הַכֶּסֶּף א"צ פוֹרֵר, וְאִם יֵשׁ לוֹ מִים מִכְּסִּים שִׁישׁ דְּהֵם גִּזִּים אֲסוּר לְהַשְׁלִיכוֹ לְתוֹכוֹ דְּהָא דְּהָא הִנָּה מִמֶּנּוּ, מ"א, ח"י. אֲסוּר בְּכָל הַמְּלָאכוֹת כְּשֶׁמַּגִּיעַ זְמַן שׁוֹפֵת הַחֲמִיץ עַד שִׁישְׁרָף, כְּמ"שׁ סִימָן תַּלָּא. וְעַמ"א מִה שֶׁמֶרֶץ עַל הַנִּמְכָּרִים, וְהַדְּאִתְרֵן הַקָּשָׁה עָלָיו וְהִסְכִּים עִם הַח"י, ע"ש:

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

הוֹלֵךְ לְהַתְעַסֵּק בְּמַתְמָצָה [שָׂאִין לוֹ קוֹבְרִין וּמוֹטֵל עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּבִצּוֹן, שֶׁכָּל הַפּוֹעֵץ בּוֹ חֵיב לְקַבֵּר] וְנִזְכָּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲמִץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְאִפְלוּ בְּתוֹךְ הַפֶּסַח, שֶׁכָּכָל שְׁעָה עוֹבֵר בְּכָל יָרָאָה, וְאִפְלוּ יֵשׁ שְׁהוּת בְּיוֹם שִׁיבּוֹל לְחוֹז וְלִיָּלֵף וְלִקְבֹּר בּוֹ בְּיוֹם, אֲחֵר־עַל־פִּיכֵן אֲסוּר לוֹ לְזוּז מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּקְבְּרוּהוּ, שְׁגֹדֵל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת בָּוֶה, שְׁדוּחָה כָּל הַמַּצּוֹת שֶׁבְּתוֹרָה (כו) כִּשְׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה: (ל) אָפְלוּ יֵשׁ שְׁהוּת. לְבַעֵר חֲמִץ וְלִחוֹז וְלִיָּלֵף. וְהַשֵּׁם, דְּמַשּׁוּם הַצִּלָּת נִפְשׁוֹת הַקְּלוֹ לְסַמֵּךְ עַל הַבְּטוּל לְכַתְּמָהּ, וְאִפְלוּ בְּמָקוֹם שִׁיבּוֹל לְקִים שְׁנִיָּה. וְכָתַב הַמַּגֵּן־אֲבִרְהָם, דְּלִאֲחֵר שַׁעַת הַבַּעֵר דְּלֹא מִהְיֵי בְּטוּל יַחְזוּר לְבַעֵר פִּינָן שִׁישׁ שְׁהוּת לְהַצִּיל אֲחֵר־כֶּן. וְנִזְכָּרָא כְּשֶׁבִיר לוֹ שֶׁגַם אֲחֵר־כֶּן יָכוֹל לְהַצִּיל, אָכַל מִסְפָּקָא לֹא יַחְזוּ. (ס) וְרַבִּים מִהָאֲחֻרָיוֹם כְּתָבוּ, כְּשִׁישׁ שְׁהוּת בְּנִדְאֵי אֲחֵר־כֶּן לְהַצִּיל גַּם־כֶּן לֹא יַחְזוּ לְבַעֵר, דְּדִלְמָא אֲדִהְיִי וְהִכִּי מִטְרִיד לֹא יָכוֹל לְהַצִּיל אֲחֵר־כֶּן: (לא) לְעֶרְךָ עֲצָמוֹ. עַיִן בְּאֲחֻרָיוֹם, דְּלִאֲתִי פּוֹסְקִים אִפְלוּ הוּא מַעֲבֵר כְּדִי לִיָּלֵף לְלַמֵּד אָכַל רַבּוֹ מִקְרֵי דְּבַר הַרְשוּת לְגַבִּי מַצּוֹת בַּעוֹר, וְעַל־כֶּן צָרִיךְ לְחוֹז וְלַבְעֵר בְּכָל גִּזִּי. וְהַשֵּׁם, לִפִּי שֶׁמַּעֲשֶׂה הַמַּצּוֹת הוּא גְּדוֹל מִהַלְמוֹד, אִפְלוּ מַצּוֹת דְּרַבָּנָן, כְּשִׁאִי אִפְשָׁר לְקִים הַמַּצּוֹת עַל־דִּי אֲחֵרִים: (לב) יַחְזוּר מִיָּד. לְבַעֵר מַצּוֹת חֲמִימִים, וְאִפְלוּ כְּכִי הַתְּקוּיָה בְּדֶרֶךְ, שָׂאִין יוֹחִין מַצּוֹת חֲמִימִים בְּפִנֵּי דְּבַר הַרְשוּת: (לג) עַד בִּמָּה הוּא חוֹזֵר. קָאִי עַל כָּל מִה שֶׁנִּזְכָּר לְעִיל, (מ) דְּאִפְלוּ אִם הֵלֵךְ לְדְּבַר הַרְשוּת, פִּינָן שֶׁהַתְּקוּיָה כְּכִי בְּדֶרֶךְ לֹא הִטְרִיחוּהוּ חֲמִימִים לְחוֹז כְּשֶׁהַחֲמִיץ הוּא מִכְּבִיזָה, אָלֹא דִי לוֹ בְּבַטוּל. (נ) וְאִם הִגִּיעַ שְׁעָה שְׁשִׁית שָׂאִין יָכוֹל שׁוֹב לְבָשֵׁל, צָרִיךְ לְחוֹז מִיָּד אִפְלוּ אֵין שֵׁם אָלֹא בְּנִית חֲמִיץ, שְׁהִיר כָּל זְמַן שָׂאִין מַבְעֵר מִן הָעוֹלָם לְגַמְרֵי הוּא עוֹבֵר עַל מַצּוֹת עֲשֶׂה שֶׁל תוֹרָה, (ז) אָכַל אִם אֵין שֵׁם אָלֹא פְּחוֹת מִבְּנִית לֹא הִטְרִיחוּהוּ חֲמִימִים לְחוֹז, אָלֹא יָלֵף לְדְּרֹכּוֹ, וְכִשְׁיַחְזוּר לְבִיתוֹ (כְּעִיר: 39). וְאִם הוּא יוֹסֵט־טוֹב אוֹ שֶׁכַּת יִקְפֶּה עָלָיו כָּלִי עַד הָעֶרֶב, וְכִמּוֹ שִׁיתְּבָאֵר בְּסִימָן תַּמּוּ, עַיִן שֵׁם: ח (לד) יִהְיֶה לוֹ עֶשֶׂה. פְּרוּשׁ, אִפְלוּ אַחֵר זְמַן אֲסוּרוֹ דִּי בְּבַטוּל, פִּינָן שֶׁבִּאֲתָה שְׁעָה עֲדוֹן לֹא הִתְמַיְצָה, הִי דִינוֹ כְּמוֹ קֹדֶם זְמַן אֲסוּרוֹ: (לה) וְהוּא טוֹרֵד בְּמָקוֹם אַחֵר. רוֹצֵה לוֹמֵר, שֶׁמַּחְמַת זֶה אִי אִפְשָׁר לוֹ לְבוֹא (לז) לְבִיתוֹ מִיָּד לְאִפְסוּתָה, וְנָרָא שְׁמָא תַּחְמִיץ קֹדֶם שִׁיבּוֹא לְבִיתוֹ: (לו) אָכַל אִם הִתְמַיְצָה. וְאִם שָׁהָה הַעֲשָׂה שְׁעוֹר מִיל, בְּנִדְאֵי הִתְמַיְצָה לֹא מִהְיֵי בְּטוּל: (לז) אֵין הַבְּטוּל מוֹעִיל. וְעוֹבֵר בְּכָל שְׁעָה עַל כָּל יָרָאָה, (לז) וְצָרִיךְ לִיָּלֵף תַּכָּה לְבִיתוֹ וְלַבְעֵר:

א (א) שׁוֹרְפוֹ. עַד (ב) שְׁעָעֶשֶׂה פְּסָחִים: (ב) או פוֹרְרוֹ. לְפָרוּרִים (ג) דְּקִים, שְׁלֹא יִמָּצְאוּ מִי שְׁהוּת וְיִהְיֶה מִמֶּנּוּ: (ג) או זוֹרְקוֹ לֵים: (ד) וְהוּא הִדִּין (ג) לְנִהְיָ: (ה) וְהַשֵּׁם בְּכָל זֶה, מַשּׁוּם דְּתִיב "תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבְּתִיכֶם", (ד) בְּכָל דְּבַר שֶׁאֵתָּה יָכוֹל לְהַשְׁבִּיתוֹ: (ד) וְאִם הָיָה הַחֲמִיץ

שֶׁעַר הַצִּיּוֹן

(כו) כְּלוּמֵר, שָׂאִינוֹ עוֹבֵר עַל לֹא־תַעֲשֶׂה בְּיָדִים אָלֹא מִאֲלִיָּה הִיא מִתְבַּשְּׁלֵת עַל־יָדֵי שְׁהוּת מִתְעַסֵּק בְּקוֹבֶנֶת הַפֶּסַח: (כו) כְּפֶה־מִשְׁנֵה וְהַחֲמִיץ־עַלֵּךְ וּמִקוֹר־חִיִּים וּבִגְדֵי־שֵׁעַ: (מ) עַל־תִּשְׁבֵּת וְיָזִי וּמִסֵּה־יְהוּדָה, דְּלֹא כְּלָבוֹשׁ שֶׁמַּעֲדֵד לוֹמֵר דְּבַדְּבַר הַרְשוּת אִפְלוּ פְּחוֹת מִכְּבִיזָה חוֹזֵר. אִמָּנִים בְּחִדּוּשֵׁי הַתְּרָם חִלָּאוּהָ מַשְׁמַע קֶצֶת כְּלָבוֹשׁ, שֶׁסֵּדֵר דִּינֵי הוֹלֵךְ לְדְּבַר הַרְשוּת אַחֵר הַמַּשְׁנֵה דְּעַד בִּמָּה הוּא חוֹזֵר: (נ) מַגֵּן־אֲבִרְהָם וְש"א: (ז) מַגֵּן־אֲבִרְהָם וְעוֹד הַרְבֵּה אֲחֻרָיוֹם. אוֹלָם בְּפִרֵּי מַגִּדִים וּבְחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵינֶן מִסְפָּקִין עַל זֶה, עַיִן שֵׁם: (40): (זא) אֲחֻרָיוֹם, וְרוֹצֵנִם לוֹמֵר, דְּאִי לֹא הִכִּי בְּנִדְאֵי אֵין נָכוֹן לְהִנִּים לְעֶשֶׂה שֶׁתַּחְמִיץ עַל סָמּוֹ שֶׁכִּבְשָׁלָה מִקֶּדֶם: אָלֹא גַם בְּטוֹרֵד קָשָׁה לְכָאוּרָה, דְּהָא לְעִיל מִבָּאֵר דְּבַדְּבַר הַרְשוּת חוֹזֵר מִיָּד לְבַעֵר וְאֵינוֹ יָכוֹל לְפִטֵּר בְּבַטוּלוֹ, וְכִשְׁ"א אֵיתָא בָּוֶה כִּיּוֹשֵׁב, לִפְנֵי רַבּוֹ, וּבְדַמְפְּרֵי וְש"י דְּמַפְנֵי אֵיתָא דְּרַבָּה אֵינוֹ יָכוֹל לְקִים וְלִיָּלֵף לְבִיתוֹ, אָכַל הַשְׁלָחֵן צָרִיךְ שְׁלֹא תוֹפִיר זֶה, מַשְׁמַע דְּכָכָל גִּזִּי דִּינָא הִכִּי, וְכַעֲלִי־תַרְתֵּךְ צָרִיךְ לוֹמֵר דְּהָכָא הַקְּלוֹ מַשּׁוּם דְּמִבְּשָׁלָה קֹדֶם שֶׁתַּחְמִיץ, אִם־כֶּן לֹא חָל עָלָה כָּלל תַּתְּמָת דְּרַבָּנָן דְּבַעֵר [פסג]. וּמִכָּל מָקוֹם נִזְכָּרָה דְּהַכָּה מַשְׁפָּסֵק טְרִדְתּוֹ צָרִיךְ לִיָּלֵף לְבִיתוֹ לְבַעֵר הַחֲמִיץ, דְּעַל־כֶּן־פִּינָם אֵיבָא חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יָבֹא לְאָכַל, דְּשִׁשָּׁךְ אִפְלוּ בְּחֲמִיץ שָׂאִינוֹ שְׁלֹו, וְכַמְבָּאֵר בְּסוּף סִימָן תַּמּוּ: (זב) פְּשוּט. וּבְרַמְבַּ"ם אֵיתָא יְחִיב לְבַעֵר מִיָּד כְּשִׁיחְזוּר לְבִיתוֹ, וּמַשְׁמַע לְכָאוּרָה דִּאֵינוֹ מְחִיב תַּכָּה לִיָּלֵף לְבִיתוֹ, וְצָרִיךְ עֲדוֹן בְּטַעְמוֹ, וְגַם לִפִּי זֶה מַשְׁמַע דְּבִרְיָשָׁא אִפְלוּ כְּשִׁיבּוֹא לְבִיתוֹ גַּם־כֶּן אֵינוֹ מְחִיב לְבַעֵר, וְגַם זֶה צָרִיךְ עֲדוֹן. אֲחֵר־כֶּן מַצָּתִי בְּחִמְרֵי־מִשָּׁה שְׁעָמֵד עַל דְּבַר הַרְמְבַּ"ם וְנִדְחָק לְשִׁיבּוֹ: (זא) הַגְּרִיז: (זב) אֲחֻרָיוֹם: (זג) גְּמָרָא: (ד) גְּמָרָא: